

Natuur.oriolus

VLAAMS DRIEMAANDELIJKS TIJDSCHRIFT VOOR ORNITHOLOGIE

MAART 2023 • JG 89 • NR 1

bpost

PB- PP
BELGIE(N) - BELGIQUE

Retouradres:
Natuurpunt,
Coxiestraat 11, 2800 Mechelen

OOIEVAARS IN GEEL

LAATTIJDIG SUCCESVOL BROEDGEVAL

AVIMAP

TERRITORIA VAN BROEDVOGELS GESTRUCTUREERD IN KAART BRENGEN

GESCHIEDENIS VAN DE BELGISCHE ORNITHOLOGIE

TRADITIONELE VOGELVANGST BRACHT OOK KENNIS

GESCHIEDENIS

VAN DE BELGISCHE ORNITHOLOGIE

II. TRADITIES

› Walter Belis

› Detail uit Frederik Willem, keurvorst van Brandenburg en Louise Henriëtte, prinses van Oranje-Nassau tijdens valkenjacht. Cornelis van Dalen I (1647) naar Jacob Martse.

Detail from Frederik Willem, Elector of Brandenburg, and Louise Henriëtte, Princess of Oranje-Nassau, during falconry. Cornelis van Dalen, 1647, after Jacob Martse.

De afleveringen uit deze reeks artikels zijn uittreksels uit 'De geschiedenis van de Belgische ornithologie' (webref 1). Je kan het volledige werk downloaden op de website van Natuurpunt. In deze bijdrage worden populaire en minder populaire tradities behandeld die hebben bijgedragen tot de ornithologische kennis in Vlaanderen.

Vogels laten zich doorgaans gemakkelijk observeren: talrijke soorten vallen op door hun kleur en zang. Vogels komen voor in religies, symboliek, heraldiek, fabels, gedichten en literatuur in het algemeen. Ze zijn eetbaar, men kan ze kweken en hun decoratieve pluimen werden in de 19de eeuw gretig als ornament in hoeden en dameskleding verwerkt. Er was echter veel tijd en inspanning nodig om het uiterlijk en gedrag van vogels beter te bestuderen. Hoe worden ze best geklasseerd? Wat weet men over de migratie? Deze kennis werd stap voor stap verzameld.

Bij het observeren en bestuderen van vogels zijn we heden ten dage verwend met allerlei technologieën die tot ieders beschikking staan. Dat was ooit anders. Laten we de oudheid even over het hoofd zien en meteen aanpakken bij de middeleeuwen, een eerste periode van verwondering en een pril begin van een wetenschappelijke aanpak. Ook al was er belangstelling voor plant en dier, tot een diepgaande studie kwam het niet. De enige manier om vogels van dichtbij te kunnen bestuderen, was door ze te vangen, te kweken of af te schieten. Dat deze activiteiten ook een culinair tintje vertoonden, hoeft geen betoog. Een van de aangewende middelen voor waterwild waren de eendenkooien.

Eendenkooien

Eendenkooien (**Figuur 1**) zijn wellicht in Vlaanderen ontstaan maar waren ook in Nederland populair. De enige bekende eendenkooi in Wallonië is de canardière d'Hautrage in Saint-Ghislain. De oudste vermeldingen van eendenkooien in Vlaanderen dateren uit de 13de en 14de eeuw. Mogelijk was er in de 13de eeuw al zo'n eendenvangplaats in het West-Vlaamse Loppem. Zekerheid hebben we over een kooi in Bornem in 1318. De inrichting van deze kooi ging vermoedelijk samen met de afsnijding van een rivierarm van de Schelde en het ontstaan van de Oude Schelde of Viez Escaut, zoals in een schattingsverslag uit 1318 te lezen staat. De scheepvaart werd er omgeleid en voor de eenden werd het veel rustiger, zodat het eenvoudiger werd om grote aantallen eenden te vangen. Meestal bestond een eendenkooi uit een vijver waar enkele smalle en met draad of netten overspannen sloten op uitkwamen, de zogenaamde vangpijpen. Overvliegende eenden die tijdens of na de trek in warmere streken komen overwinteren, zoeken vaak een rustplaats om uit te blazen en weer op kracht te komen. Om overvliegende eenden te lokken, hield de beheerder op de kooiplas een aantal gekortwiekte lokeenden die dagelijks werden gevoederd. De speciaal daartoe afgerichte kooikerhondjes moesten dan de eenden vanuit de zijarmen in de vangpijpen jagen. In de

18de eeuw kende men de hoogste concentratie van eendenkooien in Vlaanderen. In ons land is sinds 1972 het vangen van eenden verboden en deze vanginstallaties hebben nu vooral een cultuurhistorisch en landschappelijk belang.

Figuur 1. 17de eeuwse gravure van een actieve eendenkooi uit 1530 à 1540 door Duits tekenaar Virgil Solis. © Trustees of the British Museum
17th century engraving of an active duck decoy, appr. 1530 to 1540, by German artist Virgil Solis.

Spreeuwenpot

Het gebruik van de spreeuwenpot (**Figuur 2**) is uit Nederland overgevaaid. Op een aantal schilderijen van Vlaamse en Nederlandse meesters komen voorstellingen voor van kruiken opgehangen aan gevels of hekken of in raamopeningen. De kruiken werden horizontaal opgehangen op een veilige hoogte, vaak tegen een gevel, of waren soms ingebouwd. Ze waren voorzien van een ring om een aanvliegstokje in te bevestigen. De spreeuwenpot kon worden opgehangen aan een oor. De opening in de bodem werd uitgesneden vooraleer de pot in de oven werd geplaatst en diende als roofigat om jonge Spreeuwen *Sturnus vulgaris* te 'oogsten'. Jonge spreeuwen werden namelijk aanzien als lekkernij, vooral door de armere bevolking. Getuige hiervan zijn ook de verschillende recepten die uit die tijd bekend zijn, zoals spreeuwensoep en pastei van jonge Spreeuwen. Spreeuwenpotten gaven het extra voordeel dat Spreeuwen en mussen niet in gaten of holtes van huizen gingen broeden.

Dat gaf het gebruik van dergelijke potten een praktisch voordeel. We kunnen stellen dat de spreeuwenpot eigenlijk de verre voorloper was van 'eten uit de muur'. Intussen wordt de spreeuwenpot in allerlei modellen te koop aangeboden en is de functie ervan uitgegroeid tot een extra broedgelegenheid voor diverse vogelsoorten. Eén, zo niet de belangrijkste, Vlaamse pottenbakker bij wie men nog terecht kan, wordt door Max Labbé, een Franse specialist ter zake, vermeld in *Ces étonnants nichoirs traditionnels* (1990). In zijn bespreking van de spreeuwenpot in het Lierse begijnhof schrijft hij: 'Dans la ville au n° 14 Frederik Peltzerstraat, des pots historiques (et autres) sont reproduits à l'atelier Verhoeven ... vieille famille de potiers ...' Decennia lang heeft de vroegere Wielewaalwinkel aan de Graatakker in Turnhout zich via atelier Verhoeven bevoorrad. Men vindt de broedpotten van de Lage Landen tot diep in Frankrijk, waar ze aanvankelijk via de grote rivieren zijn beland.

Vinkenbanen

De vinkensport of het vinkenzetten is een 400 jaar oude en vooral Vlaamse traditie. De vinkensport vindt haar oorsprong in de middeleeuwse vogelvangergilden. Om Vinken *Fringilla coelebs* te vangen werden goede (dus vocale) lokvogels ingezet. Buiten het vangseizoen werden deze lokvogels in gevangenschap gehouden tot de volgende vangstperiode. Uit pure nieuwsgierigheid naar wiens Vink nu het snelst en het meest kon zingen, organiseerden de vogelvaarders wedstrijden. Zo ontpopten zich de echte vinkeniers. Een precieze datering van de eerste zangwedstrijden is niet bekend, maar in 1593 bestond er in Ieper al een echte vinkeniersgilde. Van een eenvormig spelreglement was toen nog geen sprake. Iedere gilde speelde volgens zijn eigen statuten en reglementen. De vinkenkooien werden op een lijn op de grond geplaatst (o.a. in Ieper) of anderhalve meter boven de grond opgehangen (bv. in Poperinge en Kortrijk). Tijdens

Figuur 2. Spreeuwenpot op Maskerade van Valentijn en Oerson van Hans Bollongier, 1628
Starling pot on Masquerade of Valentine and Oerson by Hans Bollongier, 1628.

'komplotzettingen' mocht iedere deelnemer de liedjes van twee vinken optellen. Bij 'libertinezettingen' werd vogel tegen vogel gespeeld. Tegenwoordig wordt de vinkensport vooral nog in de provincies West- en Oost-Vlaanderen beoefend. Vinken werden destijds gevangen met netten en dit gebeurde vaak op een vinkenbaan (**Figuur 3**), een speciaal ingericht terrein met dichtklappende vangnetten. De vogels werden gelokt met leeuwerikenspiegels (zie onder). Gelukkig zorgde de recente bescherming van wilde vogelsoorten voor een strikte reglementering in het vinkenzetten. Sinds 2003 is de vinkenvangst bij wet verboden, huidige vinkeniers zijn dus volledig aangewezen op eigen kweek.

Leeuwerikenspiegel

De leeuwerikenspiegel (**Figuur 4**) was in Frankrijk, Engeland, Italië, Malta en Duitsland bijzonder populair vanaf de 14de eeuw, maar drong maar in mindere mate door in de Lage Landen. Er werd gebruikgemaakt van spiegelglas in verschillende hoeken werden bevestigd aan een verticaal stuk hout in de vorm van twee gespreide vleugels. Door het ronddraaien van de houten constructie ontstaan flikkeringen van teruggekaatst zonlicht waarop de vogels afkomen. Interpreten de leeuweriken het geglinster als een wateroppervlak en komen ze naar beneden om water te zoeken? Worden ze als het ware gehypnotiseerd door de wisselende lichteffecten? Zien ze er het provocerende gefladder van een uil in? De ware verklaring werd nooit gegeven. De oudste Nederlandstalige tekst over het gebruik van leeuwerikenspiegels vonden we in een nummer van het tijdschrift *Avicultura* uit 1891:

'De vogelaar, die zelf in een hutje verborgen blijft, heeft een driekantig plankje, met stukjes spiegelglas beplakt, aan een paaltje vastgehecht en dat in den grond bevestigd. Nu wordt de kleine prismaspiegel in beweging gebracht en in de nabijheid daarvan een levende leeuwerik aan

» **Figuur 3. Vinkenjacht, Philips Galle naar Hans Bol (1582 - 1633). Vinkenvangst en bij uitbreiding vogelvangst in het algemeen vinden we op talrijke oude afbeeldingen terug.**
 Finch-trapping, Philips Galle after Hans Bol (1582-1633). People trapping finches and other passerines are depicted on numerous old artwork.

een koordje vastgemaakt zoodat de leeuweriken die erover heen komen uliegen zijn beeld in de spiegeltjes zien weerkaatsen en dan meenen, dat daar beneden een groot leeuwerikenfeest gehouden wordt, waarbij zij ook willen zijn. Zoodra zij echter in blinden ijver neerdalen worden zij terstond met het netje overdekt.

In Nederland werden leeuweriken vooral in de 19de eeuw massaal gevangen. In Duitsland was het in dezelfde eeuw even erg en werden op het hoogtepunt tot vier miljoen leeuweriken gevangen. In het pril-le begin van de 20ste eeuw was de situatie fel verbeterd. Het gebruik van de leeuwerikenspiegel was bij ons zo onbekend, dat een enigszins gehavend houten voorwerp uit de archeologisch-historische collectie van het kasteel Stein in Nederlands Limburg lange tijd voor een 'bloemenmandje' doorging: het onderstel ontbreekt immers en omgekeerd heeft de spiegel het uiterlijk van een schaalpje of bootje. Het is echter een leeuwerikenspiegel die door de gebroeders baronnen de Horion uit het Luikse in oktober 1726 werd meegebracht uit het stamslot Merode bij Düren, net over grens in Duitsland. De markies nodigde zijn bezoekers in de namiddag van 14 oktober uit op de leeuwerikenjacht. De jacht was geen succes: er werden maar drie dozijn vogels gevangen. Net als de vinkenbanen is het gebruik van de leeuwerikenspiegel in ons land nooit populair geworden.

» **Figuur 4. Leeuwerikenspiegels zijn nu niet meer algemeen gekend, maar worden soms nog aangeboden als antiquiteit.** (Bron: www.artfour.com).
 Nowadays Lark mirrors are no longer generally known, but are sometimes still offered as antiques.

Valkerij

Onder valkerij verstond men aanvankelijk de kunst van het vangen en africhten van valken ten behoeve van de jacht. Terwijl het gebruik van de spreuwenpot en de eendenkooi populaire volkse bezigheden waren, werd de valkerij vooral aan keizerlijke en koninklijke hoven beoefend. De valkerij is ontstaan in de steppen van Centraal-Azië. De kruistochten in de 11de tot 13de eeuw hebben dit gebruik naar onze contreien gebracht via Perzië en Arabië, al was de jacht met valken al in voege bij de Germanen, de Franken en de Galliërs in de 2de en 3de eeuw na Christus. Frederik II von Hohenstaufen, een van de markantste figuren van de middeleeuwen, was niet alleen een groot staatsman, hij excelleerde ook in de wetenschappen en was een imposant ornitholoog. In zijn standaardwerk over de valkenjacht, een omvangrijk en lange tijd ongeëvenaard ornithologisch handboek, hanteerde hij een strikt empirisch wetenschappelijk denken. De belangrijkste reden voor het schrijven, als baanbrekend wetenschapper, van 'De arte venandi cum avibus' (de kunst van het jagen met vogels, **Figuur 5**) was de fascinatie, de verwondering. Men heeft zelfs niet meteen de indruk met een 13de-eeuws ornithologisch handboek te maken te hebben. Er is een wereld van verschil met andere biowetenschappelijke werken uit de 13de eeuw, toen verhandelingen over biologische onderwerpen vaak een niet te ontwarren kluwen waren van theologie en dogmatiek.

Het is bekend dat de kruisridders zich tijdens de veelvuldige gevechtspauzes amuseerden met jacht en valkerij. Bij hun vertrek uit Israël namen ze de valken en hun africhters mee naar huis. In België ontwikkelde de valkerij zich voornamelijk in Brabant. Op zegels van de hertogen van Brabant worden deze prinses te paard afgebeeld met een valk in de hand. We hebben het dan over de periode van het einde van de 13de tot de eerste helft van de 14de eeuw. Maar ook daarna bleef deze 'sport', die niet zonder risico's was, erg in trek aan de hoven. Zo maakte hertogin Maria van Bourgondië een dodelijke val van haar paard tijdens een jachtpartij in het West-Vlaamse Wijnendale in 1482.

De valkerij was het meest populair in de hogere sociale klasse, maar ook de gewone man maakte gebruik van roofvogels om in zijn voedselbehoefte te voorzien. In Arendonk zou al vanaf de 10de eeuw sprake zijn van valkenvangst. Hazen en 'bosduiven' waren immers moeilijk te schieten met pijl en boog. De Kempen was een arme streek en men zag brood in het vangen en africhten van Slechtvalken *Falco peregrinus*. Arendonk was voorbestemd voor de valkerij: de uitgestrekte heidevlakten, poelen, goren en vennen vormden een ideale pleisterplaats voor valken. Naast Arendonk telden de gemeenten Turnhout, Kasterlee, Mol, Postel, Geel, Lommel, Dessel, Overpelt, Poppel, Herenthout en Rijkevorsel ettelijke vangers en africhters.

De arme bevolking van het platteland ving de roofvogels met lokduiven en valnetten, richtte ze af als jachtvogel en verhuurde de vogels

Figuur 5. Frederik II en zijn valk zoals afgebeeld in zijn boek *De arte venandi cum avibus*.

Frederick II and his Falcon as depicted in his book *De arte venandi cum avibus*.

samen met zichzelf aan de adel en de koninklijke hoven van heel Europa. Een horige (een middeleeuwse cijsboer) mocht geen valk bezitten. Werd er een valk gestolen voor eigen gebruik of verkoop, dan werd de overtreder onthoofd. De valkeniers kwamen niettemin vaak wel uit de boerenbevolking, zij werden dan tot status van vrij man verheven om zo aan die strenge wet te ontsnappen. Als deze personen te oud werden, kregen ze van de adel een valkenierspensioen als dank voor het jachtplezier dat ze hen hadden bezorgd. In de tweede helft van de 16de eeuw, onder de hertog van Alva, vluchtten de valkeniers naar Nederland, meer bepaald naar Weerkensweert, het latere Valkenswaard. De etymologische verklaring van de plaatsnamen Valkenswaard en Arendonk laat dan ook geen twijfel bestaan. In het heemmuseum van Arendonk wordt aandacht besteed aan de schilder Jan Van Eyck, die zelf valkenier was, de sigarenmakerij én de valkerij. In Valkenswaard is eveneens een museum aan de valkerij gewijd. Arendonkse valkeniers lieten hun valken echter niet alleen op Kempense prooien jagen, maar reisden er ook voor naar Zweden, Denemarken, Noorwegen, Italië en zelfs IJsland.

In Turnhout was er het Valkhof, de eerste en enige rechtbank met betrekking tot de valkerij. In het oude stadhuis in Turnhout waren twee jachtrechtbanken gevestigd: het Valkhof en het Consistorie van de Hoorn. Beide hoven waren ontstaan in de 15de eeuw en zetelden in dezelfde kamer van het Stadhuis. Voor het Valkhof werden geschillen beslecht over de jacht met vogels of tussen valkeniers onderling. Het Consistorie van de Hoorn, een bijzondere rechtbank voor jachtdelicten, was bevoegd voor delicten rond de hertenjacht met honden, zoals te zien is op de gerestaureerde ijzeren deur van het Valkhof. Na grondige reiniging, begin 2014, kreeg de gepolychromeerde deur van het Valkhof en het Consistorie van den Hoorn uit de 17de eeuw haar originele kleurenpracht terug. Op het bovenste deel van de deur

wordt een valkenier voorgesteld. Hij draagt een hoed met pluimen en houdt een valk op de rechterhand. Hij symboliseert de jacht met roofvogels: 'veer met veer'. Het middenpaneel stelt de jacht van 'haar op haar' voor: een bloedhond valt een vluchtend hert aan. Daarachter komt de wapenknecht die op de hoorn blaast.

Van de 15de tot de 17de eeuw waren de Kempense valkeniers alom vertegenwoordigd in de Europese koningshuizen en werden ze zelfs tijdelijk in de adel verheven. In de 16de eeuw vertrokken jaarlijks vier valkeniers en 32 valken naar het Spaanse hof. In Frankrijk bezat Lodewijk XIII veertig roofvogels en had hij evenveel valkeniers in dienst.

Door de val van het Ancien Régime in 1792 verdween de Kempense valkerij. Toen de monarchie in Frankrijk hersteld werd, deed men nog pogingen om de jacht met valken terug te doen opleven, maar dit mislukte. Verder resulteerden de komst van vuurwapens, landontginning en het beheer van jachtterreinen in de verdere teloorgang van de valkerij. De verering van roofvogels sloeg om in het doden ervan omdat ze als concurrent in de jacht werden gezien. Soms werden hiervoor zelfs forse premies uitgelooft. In Engeland bleef de valkerij langer bestaan.

Jacht vanaf de punter en de canardière

Alfred Quinet, huisarts van beroep en auteur van meerdere artikels in het tijdschrift *Chasse et Pêche*, en van het door bibliofielen zeer geëerde *Les Oiseaux du Bas-Escaut*, leur chasse et bateaux, historische naturelle (1897), beoefende de jacht vanaf de punter aan de Beneden-Schelde. Het begrip is aan het Engels ontleend ('punt hunting') en de techniek was ook populair in het Noord-Franse Picardië. Met een 'punt' of 'punter' werd een platbodemd bedoeld waarin de jager op de buik liggend het waterwild benadert en schiet (**Figuren 6 en 7**). Deze jachtvorm was van toepassing in estuaria maar ook op zee. Quinet gebruikte de methode ook om de watervogels van dichtbij te bestuderen. Elke punt werd ontworpen volgens de wensen van de opdrachtgever, voor een of twee personen, maar telkens volgens een vast basisontwerp. Vanuit een punt werd met een geweer (het puntgeweer) van verschillende kalibers gejaagd, maar vaak maakte men gebruik van een 'canardière', in deze betekenis dus geen eendenkooi maar een geweer dat, zoals de naam laat verstaan, speciaal ontworpen was voor de eendenjacht. Het enorme formaat en gewicht maakte het geweer moeilijk hanteerbaar, zodat het op een steun moest worden geplaatst. De canardière was een waar moordwapen. De Manufacture Française d'armes et cycles de Saint-Étienne prees het in de catalogus aan als 'canardière-canon'. Wie zijn doel niet wilde missen, monteerde een ganse batterij geweren op zijn punter, want eenden zwemmen nu eenmaal en deze schietconstructie was niet bepaald manoeuvreerbaar. De verdienste van Quinet, die de punt niet uitsluitend voor de jacht aanwendde, is dat hij water- en oeverbewonende soorten in de natuur fotografeerde. In zijn boek worden enkele soorten in een compositie afgebeeld: een onopvallende Waterspreeuw *Cinclus cinclus* onder een tak met daarop verschillende lijsterachtigen. Van de Sneeuwuil *Bubo scandiacus* werd een opgezet exemplaar gefotografeerd met vermelding van de verzamelaar in de tekst. Maar het merendeel van de soorten, vaak ook degene die als kooivogel werden gehouden, moest het zonder afbeelding stellen. Voor enkele eendensoorten stelde Quinet zich tevreden met een tekening gekopieerd uit buitenlandse naslagwerken, evenwel zonder bronvermelding. Dit bracht ons dichterbij de inheemse avifauna dan de rariteitenkabinetten en de museumverzamelingen, die vooral tuk waren op exotische soorten.

» **Figuur 6. Jager met canardiëre. Dergelijk puntgeweer was niet op de gewone manier te hanteren, maar moest op een steun worden gelegd, vaak was dat de boeg van een boot.**

Hunter with 'canardiëre'. Such point-guns could not be handled in the usual way, but had to be placed on a support, which was often the bow of a small boat.

» **Figuur 7. Jager met canardiëre (of puntgeweer) in stelling in zijn punt.**
Hunter with canardiëre (or punt-gun) in position in his punt.

Webreferenties

Webref 1: Belis W. 2022. Geschiedenis van de Belgische Ornithologie.
www.natuurpunt.be/publicatie/geschiedenis-van-de-belgische-ornithologie

Walter Belis (beliswalter@gmail.com)

SAMENVATTING

Summary – Résumé

Ornithologische kennis werd door de eeuwen gaandeweg opgebouwd en verschillende geledingen van de bevolking droegen daar hun steentje aan bij. Eendenkooien en spreekpotten, maar ook de valkerij, brachten niet alleen de vogels dichterbij, ze leverden ook nieuwe kennis op. De vinkensport en de valkerij waren hoofdzakelijk een tijdverdrijf, respectievelijk voor de gewone man en de gegoede burgerij. Deze twee activiteiten vergden wel een optimale verzorging, wat niet inhield dat de vogels respectvol behandeld werden, wat ook met de eendenkooien en broedpotten absoluut niet het geval was. De jacht in de punt had vooral aandacht voor de lokale avifauna. Met al deze activiteiten, die een of ander facet van de ornithologie of de kennis van de vogels illustreerden, kreeg men een duidelijker beeld van welke vogelsoorten het hele jaar aanwezig waren, welke hier tot broeden kwamen of als trekvogel onze contreien bezochten. Ook fenologisch ging de kennis met rasse schreden vooruit.

History of the Belgian Ornithology – II. Traditions

Ornithological knowledge was built up gradually over the centuries and various segments of the human population contributed to this. Also, the use of duck decoys and starling pots have put people much closer to birds and provided them with new insights and knowledge. 'Finch-sport' and falconry were mainly a pastime for the common man and the higher bourgeoisie respectively. They required optimal care for the birds involved, which did not necessarily mean that they were treated respectfully, which was also not the case with duck decoys and breeding pots. The point hunting focussed mainly on the local avifauna. All these activities illustrate one or another facet of ornithology and the interest in birds. People started to understand which species were present all year round, which species were here only for breeding, and which were migrants or wintering species. Phenological knowledge also advanced rapidly.

Histoire de l'ornithologie belge – II. Traditions

Les connaissances ornithologiques se sont progressivement constituées au fil des siècles et diverses couches de la population y ont contribué. Les pièges à canard et les pots à étourneaux, mais aussi la fauconnerie, ont non seulement rapproché les oiseaux de la population, mais ont également apporté de nouvelles connaissances. Les concours de pinsons et la fauconnerie étaient principalement un passe-temps pour respectivement les gens ordinaires et la bourgeoisie aisée. Ces deux activités nécessitaient des soins optimaux, ce qui ne signifiait pas que les oiseaux étaient traités avec respect, ce qui n'était absolument pas le cas des pièges à canards et des pots d'oiseaux. La chasse en 'punt' s'est concentrée principalement sur l'avifaune locale. Avec toutes ces activités, qui illustraient telle ou telle facette de l'ornithologie ou de la connaissance des oiseaux, on obtenait une image plus claire des espèces d'oiseaux présentes toute l'année, qui venaient se reproduire ici, ou qui visitaient notre région en tant qu'oiseau migrateur. Les connaissances phénologiques ont également progressé rapidement.